

© W. De Geest

PRIVÉTUINEN ZIJN BOUWSTENEN VOOR VEERKRACHTIGE SAMENLEVING EN OMGEVING

HET TUINCOMPLEX IN STRATEGISCH PERSPECTIEF

Tuinen vormen een belangrijke brok van de open ruimte in Vlaanderen, maar ze worden zelden meegenomen in onderzoek en beleid als het gaat over ruimtegebruik of milieumonitoring. Onderzoek door aan KU Leuven en ILVO toont nochtans aan dat we met kleine aanpassingen aan onze tuinen grote veranderingen zouden kunnen teweegbrengen die de hele samenleving ten goede komen. Dat gaat van het verhogen van de biodiversiteit tot meer recreatiemogelijkheden, tot zelfs het aanpakken van de klimaatsverandering! Valerie Dewaelheyns maakte er een doctoraatswerk (*) over.

8% van Vlaanderen is privétuin

Tuinen dragen een veelheid aan functies in zich: ze zijn nooit enkel een gazon, speelveld voor de kinderen, plantenborder of moestuin. Ze kunnen ook belangrijke ecosysteemdiensten ondersteunen, zoals voedselproductie, bestuiving en beleving van de natuur. Elke Vlaamse tuin kan een steentje bijdragen aan de aanpak van globale problemen, zoals klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit. Aandacht voor die collectieve functies van onze privétuinen kan ervoor zorgen dat ze meer kunnen betekenen voor onze samenleving.

Meer dan 80% van de Vlaamse huishoudens woont in een eengezinswoning met een eigen tuin of terras, en zo'n 70% van de jongeren droomt ervan om eigenaar te worden van een huis met eigen tuin. Dit verlangen om een eigen huis met tuin te bezitten is diep verankerd in onze

Vlaamse samenleving. Niet zonder resultaat, want uit het onderzoek van Valerie Dewaelheyns blijkt dat onze Vlaamse oppervlakte voor 8% uit privétuinen bestaat, vergelijkbaar met de totale oppervlakte van onze bossen die zo'n 11% van de Vlaamse oppervlakte innemen.

“Het verlangen om een eigen huis met tuin te bezitten is diep verankerd in onze Vlaamse samenleving”

Tijd voor een frisse blik?

Ondanks deze aanzienlijke oppervlakte en historische grondslag worden tuinen tegenwoordig zelden meegenomen in onderzoek en beleid rond landgebruik en milieu. Ten onrechte, want tuinen

vormen de schakel tussen onze samenleving en onze omgeving. Meer nog, ze kunnen heel wat ecosysteemdiensten ondersteunen. Door alle Vlaamse tuinen als een geheel te beschouwen, als een “tuincomplex”, kon in kaart gebracht worden welke van deze mogelijkheden er nog in verborgen liggen.

Zo blijkt uit het onderzoek dat Vlaamse tuiniers meer meststoffen gebruiken dan eigenlijk nodig is. Dit zorgt voor een negatieve impact op het milieu. Anderzijds blijken gazonbodems mogelijkheden te bieden voor de opslag van koolstof, een positieve eigenschap in het teken van klimaatverandering. Ongeveer de helft van de bevroegde tuiniers heeft een moestuin. Zelfs als de tuin nu bestaat uit gazon, biedt deze een interessant potentieel als tuinruimte die in tijden van nood in gebruik genomen zou kunnen worden om in eigen groenten te gaan voorzien. Tuinen vormen dus een meervoudige buffer in kader van voedselnood, natuurbehoud en klimaataanpassing.

Oproep voor een nieuwe stijl van ‘tuinieren’

Als we de vele mogelijkheden willen realiseren die momenteel verstopt zitten in het tuincomplex zullen we met andere ogen naar onze tuinen moeten kijken, aldus Valerie Dewaelheyns. Individuele

(*) Dit doctoraatsonderzoek werd uitgevoerd aan de KU Leuven en het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO), onder andere met de steun van de Vlaamse milieumaatschappij en het Steunpunt Ruimte en Wonen door middel van twee kortlopende beleidsondersteunende onderzoeksprojecten.

TUIN+, KENNISCENTRUM ROND (SEMI-) PRIVATE TUIN- EN STADSLANDSCHAPPEN

Valerie Dewaelheyns

Het doctoraatsonderzoek van Valerie is afgerond, maar hiermee is onderzoek naar Vlaamse privétuinen nog niet ten einde. Integendeel, het werk van Valerie gaf in oktober 2014 het startschot voor de oprichting van **tuin+**, een kenniscentrum rond (semi-) private tuinen en stadslandschappen. Met **tuin+** biedt de opleiding Landschaps- en Tuinarchitectuur van de Erasmushogeschool Brussel samen met een ruim netwerk van partners mogelijkheden voor praktijkgericht wetenschappelijk en/of ontwerp onderzoek rond het tuincomplex en andere groene ruimtes. Niet alleen overheden zoals gemeenten en provincies, maar ook verenigingen en private initiatiefnemers kunnen een beroep doen op dit kenniscentrum. Daarnaast is het kenniscentrum ook een vormingscentrum dat zich inhoudelijk vooral wil richten op de grote diversiteit aan (semi-) private en groene ruimtes.

Vanuit **tuin+** zal er in de loop van 2015 contact gezocht worden met de verschillende vak- en beroepsverenigingen die werken rond en met groen. Het **colloquium 'Het tuincomplex: van theorie naar praktijk'** dat plaatsvindt op **26 maart** van 13u tot 17u in de Plantentuin van Meise, geeft hiervoor de eerste aanzet. Daar wordt het werk van Valerie voorgesteld en zorgt een externe spreker voor een reflectie vanuit de praktijk. Nadien wordt met het werkveld op verkenning gegaan naar het tuincomplex in de praktijk. Wat zien de tuinaanemers en tuinarchitecten op het terrein? Welke rol ziet het werkveld zichzelf opnemen in het streven naar een duurzamer Vlaams tuincomplex? Welke ondersteuning is hier voor nodig? Stof tot discussie en vooral veel ruimte om samen op verkenning te gaan! Mee informatie over dit colloquium volgt nog.

Nog vragen rond **tuin+**? Of krijgt u graag wat meer informatie over het colloquium? Laat ons dan snel iets weten via het contactformulier op <http://www.erasmushogeschool.be/opleidingen/bachelors/landschaps-tuinarchitectuur/praktisch> of neem contact op met:

- Aurelie.De.Smet@ehb.be;
- Valerie.Dewaelheyns@ehb.be;
- Geert.Meysmans@ehb.be of
- Steven.Goossens@ehb.be.

veranderingen in tuinbeheer en -ontwerp kunnen bescheiden en onbeduidend lijken, maar wanneer duizenden tuiniers veranderingen zouden doorvoeren, kan de impact aanzienlijk zijn. Door stil te staan bij de collectieve waarde van onze eigen kleine tuin, zou het in de toekomst misschien zelfs vanzelfsprekend kunnen worden dat we ons tuinbeheer bijsturen in functie van deze maatschappelijke waarden.

Valerie Dewaelheyns ging dan ook op zoek naar strategieën om de vele mogelijkheden binnen het tuincomplex waar te maken. Tijdens haar zoektocht identificeerde ze hindernissen voor het beleid, zoals het private aspect van tuinen. Ze zag ook hindernissen voor tuiniers om milieuvriendelijker te tuinieren, zoals het gebrek aan pasklare informatie. Maar die hindernissen kunnen overwonnen worden, onder andere door het geven van op maat gemaakt tuinadvies en door het opstellen van vrijwillige overeenkomsten rond het milieuvriendelijk beheren van tuinen. Er bestaat echter geen snelle en eenvoudige manier om alle mogelijkheden van het tuincomplex aan te spreken. Er zullen verschillende acties nodig zijn op maat van de tuiniers om van het tuincomplex een collectieve bron te maken van ecosysteemdiensten die uiteindelijk iedereen ten goede zullen komen. Maar dit mag er ons niet van weerhouden om na te denken over de vele mogelijkheden van het tuincomplex. ●

Informatie:

Valerie Dewaelheyns, doctorandus
valerie.dewaelheyns@ees.kuleuven.be,
Tel. 016/37.21.66